

A SZINÓDUS FŐTITKÁRSÁGA

ÖSVÉNYEK A SZINÓDUS MEGVALÓSÍTÁSI SZAKASZÁHOZ

2025–2028

Egy szinodális Egyházért:

közösség | részvétel | küldetés

**„legyünk misszionárius
Egyház, amely a párbeszéd
hídjait építi és mindig nyitott
az elfogadásra, mint ez a tér,
kitárt karokkal mindenki felé,
akinek szüksége van a
jelenlétünkre, a szeretetünkre,
a párbeszédre, a szeretetre”**

XIV. Leó pápa

Intenzív lelki élmények időszakát éljük. Ferenc pápa halála mélyen megérintett mindannyiunkat, és továbbra is imádkozunk, hogy az Úr fogadja be őt békességébe, és jutalmazza meg Egyházunknak tett szolgálatáért. Ugyanakkor hálát adunk Istennek Szentatyánk, XIV. Leó pápa megválasztásáért, aki a kezdetektől bátorított, hogy ragaszkodjunk a szinodális folyamathoz, emlékeztetve minket, hogy „**legyünk misszionárius Egyház, amely a párbeszéd hídjait építi, és mindig nyitott az elfogadásra**, mint ez a tér, kitért karokkal mindenki felé, akinek szüksége van a jelenlétünkre, a szeretetünkre, a párbeszédre, a szeretetre”¹.

Ez a hit tölti meg élettel a Püspöki Szinódus XVI. Rendes Közgyűlésének „Egy szinodális egyházért: közösség, részvétel, küldetés” címmel kiadott Záródokumentumát (ZD), melyet a Szinodusi Közgyűlés a második ülésszak végén, 2024. október 26-án fogadott el. **Az Egyház szinodális formája a küldetése szolgálatában áll**, és bármely változás arra irányul, hogy alkalmasabb legyen Isten országának megvallására és az evangélium hirdetésére korunk embere számára. Ez a ZD hiteles megértésének és mindenekfelett gyakorlati megvalósításának kulcsa. Olyan világban élünk, amely az erőszak és a vég nélküli háború spiráljában ragadt, és ez folyamatosan nehezíti, hogy alkalmat teremtsünk a közös jóra és a békére irányuló párbeszédre és találkozásra. Most még inkább szükség van egy olyan Egyházra, amely tudja, hogyan legyen „Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének” (Lumen Gentium 1, vö. ZD 56). A világban kialakult különböző helyzetekben a Szinódus „hiteles lépés a II. Vatikáni Zsinat tanításának befogadása során, amely elmélyíti a zsinat inspirációját, és prófétai erejét a mai világ számára újra megerősíti” (ZD 5).

Ennek a küldetésnek a sürgetése indít minket a Szinódus gyakorlatban történő megvalósítására, amely minden megkeresztelt közös felelőssége. Szerte a világban sok helyi egyház nagy erővel viszi véghez ezen feladatát. Ezt megköszönjük nekik, és meghívjuk őket, hogy folytassák útjukat ezzel a nagylelkűséggel: az egész Egyház számára értékes feladatot végeznek. Ez a szöveg keretet nyújthat nekik a gondolkodásra, és mindenekfelett meghívja őket, hogy osszák meg kezdeményezéseiket, hozzájárulva a szélesebb egyházi megkülönböztetéshez. Más helyi egyházak még nem tudják, hogyan induljanak el a megvalósítási szakasz útján, vagy első lépéseiket teszik meg. Biztatjuk őket, hogy bátran haladjanak előre, bármely nehézséggel vagy ellenállással szemben is, legyen az gyakorlati vagy lényegi kérdéseket érintő, szabadon és merészen: ők is értékes hozzájárulást nyújtanak, és veszteség lenne az egész Egyház számára, ha nem hallatnák hangjukat.

A Szinodusi Főtitkárság mindegyikük rendelkezésére áll, hogy meghallgassa, kísérje őket, támogassa erőfeszítéseiket, és mindenekelőtt hozzájáruljon a párbeszéd élénkítéséhez és az ajándékok megosztásához a helyi egyházak között, az egész Egyház, és annak egysége javára. Így szeretnénk a Ferenc pápa által tavaly március 11-én ránk bízott feladatot, a megvalósítási szakasz kísérését elvégezni. Ezt legutóbb június 26-án XIV. Leó pápa erősítette meg, a Szinodusi Főtitkárság XVI. Állandó Tanácsával való első találkozása alkalmával, bátorítva minket a folytatásra. A szándék az, hogy a folyamat fokozott figyelemmel az Egyház egységére és „a befogadást összehangolva különböző egyházi kontextusok között”² haladjon előre, anélkül, hogy a helyi egyházak felelősségét csorbítanánk. „A záródokumentumban foglaltaknak megfelelően a cél az, hogy a **gyakorlatban megvalósuljon az ajándékok cseréjének a lehetősége az egyházak között és az egész Egyházon belül.**” (vö. ZD 120-121.)³

¹ XIV. Leó, Első apostoli áldás, 2025. május 8.

² <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2025/03/15/0186/00366.html#en>

³ ibid.

Az itt javasolt *Ösvények* e szolgálat szempontjából értelmezendők. Isten népének üzenjük ezeket, akik a szinodális folyamat részei, és kifejezetten a püspököknek és eparcháknak, a szinodális csoportoknak, és mindazoknak, akik különböző módokon részt vesznek a megvalósítási szakaszban. Célunk, hogy érezzék támogatásunkat, és hogy folytassuk a párbeszédet, amely az egész szinodális folyamatot jellemezte. Ezen szöveg tartalma a helyi Egyházak visszajelzéseiben gyökerezik, melyeket az elmúlt hónapokban megosztottak velünk. **A helyi egyházaktól beérkező kérdésekre és hozzászólásokra építve, illetve arra, ami hasznosnak mutatkozik, a Főtitkárság további eszközöket fog nyújtani** a közös erőfeszítés kísérésére és támogatására, azzal a reménnyel, hogy a közös munka még gyümölcsözőbbé teszi a megvalósítási szakaszt.

Ajánljuk a szinodális folyamat ezen új lépését, amelyben Isten népeként, együtt haladunk, Máriának, az Apostolok Királynőjének és az Egyház Anyjának, és Szent Péter és Pál apostoloknak, akiknek ma üljük főünnepét.

Vatikán, 2025. június 29.

Szent Péter és Pál apostolok főünnepén

Mario Grech bíboros
a Szinódus Főtitkára

Bevezetés

Az *Ösvények*, amelyet a Szinódus Főtitkársága készített el, az Állandó Tanács támogató véleményét és XIV. Leó Szentatya jóváhagyását bírja, a Főtitkárság kísérő szolgálatának részét képezi a Szinódus megvalósítási szakaszában. E dokumentum kettős célt szolgál. Egyrészt a helyi egyházaknak világszerte közös keretet kínál, amely megkönnyíti az együtt járást. Másrészt elősegíti azt a párbeszédet, amely az egész Egyházat a 2028 októberében tartandó Egyházi Közgyűléshez vezeti, a következő határidők szerint, amelyeket már ez év március 15-én kelt levelünkben közöltünk:

- 2025. június – 2026. december: a megvalósításhoz kapcsolódó tevékenységek a helyi egyházakban és azok csoportjaiban;
- 2027 első féléve: értékelő közgyűlések az egyházmegyékben és eparchiákban;
- 2027 második féléve: értékelő közgyűlések a nemzeti és a nemzetközi püspöki konferenciákban, a keleti hierarchikus szerveződésekben és más egyházi csoportosulásokban;
- 2028 első négy hónapja: kontinentális értékelő közgyűlések;
- 2028. október: egyházi közgyűlés a Vatikánban.

Az *Ösvények* szövege, amelyet szükség szerint továbbiak követnek majd, felvázolja a megvalósítási szakaszt, és választ ad néhány alapvető kérdésre, amelyekkel az elmúlt hónapokban gyakran fordultak a Titkársághoz. A szöveg a következőképpen épül fel:

1. Mi a megvalósítási szakasz, és mik a céljai?

2. Kik vesznek részt a megvalósítási szakaszban? Mi a feladatuk és a felelősségük?

2.1 Az egyházmegyes püspök vagy eparcha felelőssége

2.2 A szinodális csoportok és a részvételi testületek feladata

2.3 Az egyházi csoportosulások szerepe

2.4. A Szinódusi Főtitkárság szolgálata

3. Hogyan kapcsolódjunk a ZD-hoz a megvalósítási szakaszban?

3.1. A szinódus víziójának megőrzése

3.2. Konkrét gyakorlati tevékenység megvalósítása

4. Milyen módszerek és eszközök segíthetnek utunk alakításában a megvalósítási szakaszban?

4.1. Egyházi megkülönböztetés

4.2. A folyamatok tervezésének és kísérésének szinodális megközelítése

**„A megvalósítási szakasz célja
olyan új gyakorlatok és
struktúrák vizsgálata,
amelyek szinodálisabbá
teszik az Egyház életét.”**

1. Mi a megvalósítási szakasz, és mik a céljai?

Ez az utolsó a szinódus három szakasza közül, amelyet az Episcopalis Communio apostoli konstitúció (EK, 2018. szeptember 15.) 19-21. cikkei írnak elő; követi a konzultáció, az Isten népe meghallgatásának szakaszát (amelyet 2021-2023-ban tartottak), valamint az ünnepi szakaszt, amely a Püspöki Szinódus Közgyűlésének két ülését (2023 októberében és 2024 októberében) foglalta magában, és amely lezárta az Isten népének meghallgatása alapján végzett megkülönböztetést. Amint az EK kifejti: a "szinódusi folyamat kiindulópontja és végpontja is Isten népe legyen, amelyre ki kell árasztani a Szentlélek által a püspökök gyűlésén keresztül ajándékozott kegyelmi ajándékokat" (EC 7.).

A megvalósítási szakaszt Ferenc pápa nyitotta meg 2024. november 24-én kelt Kísérőlevelével, amelyben a ZD-ot az egész Egyházra bízta. A szinódusi intézmény történetében példátlan módon kijelenti, hogy **a ZD „részt vesz Péter utódjának rendes Tanítóhivatalában** (vö. EK 18 § 1; CCC 892)”, és kéri, hogy fogadják el ekként. **A ZD tehát a maga teljességében a megvalósítási szakasz viszonyítási pontja.** Ugyanakkor a Kísérőlevelével emlékeztet arra, hogy alkalmazása mediációt igényel: „A helyi egyházak és egyházi csoportosulások most azt a felkérést kapják, hogy különböző kontextusaikban a jog szerint és a dokumentumban magában előírt megkülönböztető és döntéshozatali folyamatok révén hajtsák végre a Záródokumentumban foglalt javaslatokat.” (uo.).

A megvalósítási szakasz célja, hogy vizsgálja azokat az új gyakorlatokat és struktúrákat, amelyek az egyház életét szinodálisabbá teszik, az ZD-ban felvázolt átfogó perspektívából kiindulva, az evangelizációs küldetés hatékonyabb megvalósítása érdekében. Ez a munka magában foglalja a szükséges teológiai és kánonjogi tanulmányokat, és mindenekelőtt azt az elkötelezettséget, hogy megkülönböztessék, mi a legmegfelelőbb és a potenciálisan leggyümölcsözőbb a különböző helyi kontextusokban. Pontosabban az a prioritás, hogy új lehetőségeket kínáljunk Isten népének arra, hogy együtt járjanak és gondolkodjanak ezekről a tapasztalatokról, azzal a céllal, hogy az evangelizációs küldetés számára learassák annak gyümölcseit, és azt megosszák egymással.

A tapasztalatok fontosságának hangsúlyozása nem azt jelenti, hogy a megvalósítási szakasz valamiféle Rómától megkövetelt elintéznivalóból vagy további feladatokból áll: ez az egyházak hétköznapi életének része, és inspirálja mindennapi gyakorlatukat. **Minden helyi egyház, minden plébániai közösség képes lesz a szinodalitás gyakorlására a hétköznapi lelkipásztori szolgálatán belül,** fejlesztve az eszköztárát küldetésének teljesítésére az egyházi megkülönböztetésen keresztül, amelyet a Szentlélek ma tőlünk kér. A ZD arra kéri a helyi egyházakat, hogy **határozzák meg azokat a "képzési utakat is, amelyek a különböző egyházi kontextusokban kézzelfogható szinodális megtérést eredményeznek"** (ZD, 9.). A megvalósítási szakasz célja tehát, hogy valóban érzékelhető hatást gyakoroljon az Egyház életére, valamint struktúráinak és intézményeinek működésére. Ha absztrakt hipotézisek megfogalmazására korlátozódna, nem érné el célját, és mindenekelőtt eltékozolná azt a lelkesedést és energiát, amelyet a szinódusi folyamat eddig kiváltott.

A megvalósítási szakasz lehetőséget nyújt arra is, hogy **megőrizzük az ajándékok cseréjét, amely táplálja a helyi egyházak Egyházon belüli egységét,** szemmel láthatóvá téve annak katolicitását, miközben tiszteletben tartja a legitim sokféleséget. A kreativitás ezekből a különbségekből fakad, inspirálva a szinodalitás gyakorlásának új módjait, növelve az

evangéliumi küldetés megvalósításának gyümölcsözőségét. Ezért a különböző kontextusokban szerzett tapasztalatokat meg kell osztani, táplálva az egyházak közötti párbeszédet. Ezt elősegítendő, a megvalósítási szakaszban az egyes egyházakban és az egyházak között a párbeszéd új folyamata kezdődik, amely a ZD-ra épül.

Azt is hangsúlyozni kell, hogy a megvalósítási szakasz nem jelent visszalépést, és nem is a már megtapasztaltak pusztá megismétlését javasolja: a lépések és a célok meglehetősen mások. **A viszonyítási pont a ZD**, amely tartalmazza az összes helyi egyház pásztorai által a megkülönböztetési folyamat végén elért konszenzust, és amely Péter utóda rendes Tanítóhivatalának részeként kötelezi Isten egész népét azáltal, hogy kijelöli az irányt, amerre haladnia kell. A különböző egyházak elmúlt hónapok során szerzett tapasztalatai inkább azt mutatják, hogy mennyire gyümölcsöző lehet az előző szakaszokban megtett úthoz és az ezen keresztül szerzett tanulságokhoz való újbóli kapcsolódás, hiszen ezáltal a többi helyi egyházat és az egész Egyházat bevonó folyamat gyümölcseit visszaadják a helyi egyháznak.

A szinódusi egyházként való növekedés olyan tudást igényel, amelyet csak tapasztalat útján lehet megszerezni, és amely bevezet bennünket az Úrral való találkozásba. Ezt a Szinódusi Közgyűlés résztvevői első kézből tapasztalták meg; nem véletlen, hogy a ZD azzal a tanúságtétellel kezdődik, hogy "Éreztük az Ő jelenlétét magunk között, amikor a Lélekben való beszélgetést átértük és egymásra figyeltünk: annak jelenlétét, aki a Szentlélek kiárasztásával továbbra is olyan egységet épít Népeben, amely harmóniát teremt a különbözőségek között. " (ZD, 1. sz.). Ezt a tapasztalatot a helyi egyházakban és az egyházak különböző csoportosulásaiban is megtapasztalták és megtapasztalják.

A megvalósítási szakasz nem sokkal a „Remény Zarándokai” jubileumi szentév előtt kezdődött. Ez az egybeesés arra készítetett bennünket, hogy az elkövetkező hónapokra fontos eseményt tervezzünk: a **Szinódusi Csoportok és Részvételi Testületek Jubileumi Találkozóját**, amelyet 2025. október 24–26-ra időzítünk a Szinódus Főtitkárságának szervezésében. Kegyelem lesz, hogy együtt élhetjük át e mély lelki élményt, Isten egész népével egyesülve, és egyben lehetőség lesz arra is, hogy kapcsolatokat építsünk, tapasztalatokat cseréljünk és jobban ráhangolódjunk a közelgő eseményekre.

2. Kik vesznek részt a megvalósítási szakaszban? Mi a feladatuk és a felelősségük?

A megvalósítási szakasz egyházi folyamat, annak átfogó értelmezése szerint. Az összes egyházat bevonja, mint a ZD befogadóit, tehát Isten egész népét, nőket és férfiakat, akik a karizmák, a hivatások és a szolgálatok széles, gazdagító skáláját képviselik, különböző formációkban, amelyekben az életüket konkrétan élik (kisebb keresztény közösségek vagy egyházi közösségek, plébániák, egyesületek és mozgalmak, megszentelt férfiak és nők közösségei stb.) Mivel a szinodalitás „az Egyház konstitutív dimenziója” (ZD, 28. sz.), ez nem lehet olyan út, amely a „támogatók” szűk és válogatott csoportjára korlátozódik. Ellenkezőleg, **fontos, hogy ez az új folyamat konkrétan hozzájáruljon ahhoz, hogy „a részvétel lehetőségeit és a differenciált társfelelősség gyakorlását minden megkeresztelt férfi és nő javára bővítsék”** (ZD, 36. sz.) a kölcsönösség szellemében. Ezenkívül döntő fontosságú, hogy a folyamat célja azok bevonása, akik eddig a szinódus által létrehozott egyházi megújulási folyamat periferiáján maradtak, mint például „a különböző kulturális identitású és társadalmi helyzetű egyének és csoportok (...). Ebben a tekintetben különös aggodalomra okot adó csoport a szegénnyé tettek és a kirekesztettek” (uo.). Számos egyház indított olyan kezdeményezéseket, amelyek célja, hogy a meghallgató egyház iránti elkötelezettséget mindennapi életük részévé tegyék, és sokan számolnak be arról, hogy a fiatalok meghallgatása prioritást élvez. Továbbá különös figyelmet kell fordítani arra, hogy meghallgassuk azokat, akik kételyeiket és ellenállásukat fejezték ki a szinodális folyamattal kapcsolatban – ahhoz, hogy valóban együtt járjunk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül az ő nézőpontjukat sem.

Ezért minden egyházat arra kérünk, hogy **továbbra is keressék a megfelelő eszközöket a keresztény közösség életének és munkájának** sokféle kontextusban történő meghallgatásra, anélkül, hogy a plébániai környezetre korlátozódnának, ahogyan az néha a meghallgatás szakaszában történt, hanem egyre inkább bevonva az iskolákat, az egyetemeket, a szociális és a lelkiismereti központokat, a kórházakat, a börtönöket és a digitális környezetet is. Ugyanakkor **a megvalósítási szakasz alkalmas arra, hogy lehetőséget teremtsen a keresztény közösség különböző résztvevői közötti kapcsolatok megerősítésére**, „hogy életre keltsék az ajándékok cseréjét a közös küldetés szolgálatában” (ZD, 65. sz.), amely a megszentelt élet intézményeihez és az apostoli élet társaságaihoz kapcsolódó közösségeket és harmadrendeket, kongregációkat, valamint az egyesületeket, a mozgalmakat és az új közösségeket is magában foglalja. „Tevékenységük, sok egyén és informális csoport tevékenységével együtt, gyakran nagyon különböző kontextusokba viszi el az evangéliumot” (ZD, 118.), és a szinodális egyházhoz vezető úton szükség van erre a dinamizmusra.

2.1. Az egyházmegyes püspök vagy eparcha felelőssége

Pontosan azért, mert ez a folyamat a szó legteljesebb értelmében vett egyházi folyamat, a megvalósítási szakasz **első számú felelőse minden egyes helyi egyházban az egyházmegyes püspök vagy eparcha**: az ő felelőssége kezdeményezni, hivatalosan jelezni annak időtartamát, módszereit és céljait, kísérni a folyamatot és lezárni azt, eredményeit hitelesíteni. Ez megfelelő alkalmat teremt majd arra, hogy szinodális módon gyakorolja a tekintélyt, összhangban az ZD megállapításaival: „Akit püspökké szentelnek, nem olyan előjogokkal és feladatokkal van megbízva, amelyeket egyedül kell elvégeznie. Sokkal inkább azt a kegyelmet és feladatot kapja, hogy felismerje, megkülönböztesse és egységben összefogja azokat az ajándékokat, amelyeket a Lélek kiáraszt az egyénekre és a közösségekre, a papokkal és a diakónusokkal együttműködve úgy, a közös szentségi köteléküknek megfelelően: ők vele

együtt felelősek a helyi egyházban végzett szolgálatért" (ZD, 69.). Azok, akik megkapják ezt az ajándékot és végzik ezt a feladatot, hivatalukból adódóan felismerhetik és megerősíthetik az egyházi közösség által együtt megtett út szinodális minőségét és az általa termett gyümölcsöket, ezzel elősegítve az Egyház egységét, amelyről Szent II. János Pál azt mondta, hogy „Az Egyház egysége nem egyformaság, hanem a jogos különbözőségek szerves egybefoglalása" (Novo Millennio Ineunte, 46., idézi ZD, 39.), és amelyben a Lélek, a harmónia mesterének működése megnyilvánul. A Szentlélek szabadon munkálkodik, újításokat ösztönöz Isten népe körében, ahol jónak látja: a tekintély feladata az is, hogy felismerje ezeket az ajándékokat, hogy nyitott legyen a látásmód tágítására, amely mindig velejárója ezeknek, továbbá hogy elősegítse gyümölcsözőségüket és támogassa a sokféleséget, hogy gazdagítsa az Egyház egységét tápláló ajándékok cseréjének lehetőségét.

Mivel „az egyes püspökök viszont az egység látható princípiumai és alapjai a részegyházakban" (Lumen Gentium, 23.), ők hivatottak arra, hogy bátorítsák és támogassák Isten népe rájuk bízott részének minden tagját a szinodusi folyamatban való részvételben. Tény, hogy minden egyházmegyében és eparchiában vannak olyanok, akikben élénken él a vágy a részvételre, és ezt meg kell hallgatni: ők, akik hajlandók lelkesen elköteleződni a folyamat mellett, értékes javaslatokat is tudnak tenni. Másoknak viszont segítségre van szükségük ahhoz, hogy megnyíljanak a Lélek működése előtt, mindenekelőtt azért, hogy megvizsgálják saját ellenállásukat. E feladat hatékony elvégzése érdekében a koadjutor püspök és az esetlegesen jelenlévő segédpüspökök mellett az egyházmegyes püspöknek vagy az eparcháknak be kell vonniuk:

- a) a **papokat és a diakónusokat**. Az ő feladatuk, hogy együttműködjenek a püspökkel „a karizmák megkülönböztetésében, valamint a helyi egyház kísérésében és vezetésében, különös tekintettel az egység megőrzésének kérdésére" (ZD, 72). Ahogy a ZD emlékeztet: „A Szinódus élménye válasz lehet ezekre a helyzetekre, segítve a püspököket, papokat és diakónusokat abban, hogy újra felfedezzék a társfelelősség jelentőségét a szolgálat gyakorlásában, amely magában foglalja az együttműködést Isten népének más tagjaival." (ZD, 74.), vagyis szolgálatuk szinodális dimenziójának tágabb megismerését. Ily módon a papok nagyobb mértékű bevonását is elő lehet mozdítani;
- b) az **egyházmegyei szintű részvételi testületeket** (tanácsadó testületek, pasztorális tanácsok és egyházmegyei gazdasági tanácsok), amelyek a maguk módján részt vesznek az egyházi megkülönböztetés folyamataiban és a döntések kidolgozásában, amelyeket a szinódus megvalósítása elkerülhetetlenül maga után von. Amint a ZD emlékeztet bennünket, „foglalkozni kell e szervek struktúrájával és működésével. A szinodális munkamódszer elfogadásával kell kezdeni" (ZD, 105.);
- c) az **egyházmegyei vagy eparchiai szinodális csoportokat**, amely különösen felelősek a folyamat élénkítéséért (lásd a következő bekezdést).

A tapasztalat sok helyen azt mutatja, hogy az egyházi megkülönböztetés szinodális eljárásának elfogadása és a határozatok szinodális módon történő kidolgozása – a ZD 87-94. szakaszai alapján – nem aláássa, hanem megszilárdítja a püspök tekintélyét, és megkönnyíti a meghozott határozatok elfogadását és végrehajtását.

2.2. A szinodális csoportok és a részvételi testületek feladata

A konzultációs szakasz megmutatta, hogy milyen értékes a szinodális csoportok munkája: a püspök által kinevezett és támogatott szinodális csoportok fontos eszközei a helyi egyházakban a szinodális élet élénkítésének. Hozzájárulásuk a megvalósítási szakaszban is alapvető fontosságú lesz, ezért a meglévő csoportokat értékelni kell, és ahol szükséges, meg kell újítani; a felfüggesztett csoportokat aktiválni és megfelelően integrálni kell; és ott, ahol korábban nem alakultak, új csoportokat kell létrehozni.

Összeállításuk kritériumai továbbra is a konzultációs és a meghallgatási szakasz során már felvázoltak maradnak: világi férfi és női hívek, papok és diakónusok, felszentelt férfiak és nők különböző korosztályokból, különböző kultúrákból és képzési háttérből, akik az Egyház különböző szolgálatait és karizmáit képviselik. Emiatt nem lehet általánosan érvényes szabályokat meghatározni az összetételükre vonatkozóan. Az eddigi tapasztalatokra támaszkodva azonban megfontolásra ajánlható néhány javaslat:

- a) az egyházmegye életével és lelkipásztori tevékenységével való kapcsolat megkönnyítése érdekében jó lenne, ha az egyházmegyes püspök vezetők közül néhányan a csapat tagjai lennének;
- b) a missziós irányultság biztosítása végett és önmaguk fontosságának túlhangsúlyozását elkerülendő – ahogyan az a részt vevő testületek esetében ajánlott (vö. ZD, 106) – fontos lenne, hogy a szinodális csoportokba a mindennapi életben és a szociális szférában jártas, a tanúságtételben, az apostoli szolgálatban aktív emberek is bekerüljenek;
- c) érdemes lenne megfontolni más keresztény egyházak és közösségek, vagy más vallások képviselőinek megfigyelőként való meghívását is;
- d) semmi sem akadályozza, hogy a püspök a szinodális csoport tagja legyen; ha ez nem így van, akkor rendszeresen tájékoztatni kell a csoport munkájáról, és adott esetben találkozni kell vele.

Ami az egyes tagokkal szemben támasztott követelményeket illeti, elengedhetetlen a ZD ismerete, valamint a szinodusi dinamika közvetlen tapasztalata, különösen a konzultációs és a meghallgatási szakaszban tapasztaltakkal együtt. Az elmúlt években nemzeti és nemzetközi szinten iskolák és képzési kezdeményezések jöttek létre a szinodalitásról, amelyek szintén felhasználhatók, hogy a szinodális csoport tagjainak felkészültségét erősítsék.

A megfelelően sokszínű összetételű szinodális csoportok könnyebben válnak a szinodalitás laboratóriumaivá, és saját magukon tapasztalhatják meg azt a dinamikát, amelynek előmozdítására Isten népe körében hivatottak.

A megvalósítási szakaszban a szerepük mindenekelőtt az, hogy előmozdítsák és megkönnyítsék a szinodális dinamizmus növekedését azokban a konkrét kontextusokban, amelyekben az egyes helyi egyházak élnek; hogy meghatározzák a megfelelő eszközöket és módszereket, beleértve a képzéshez szükségeseket is; és hogy végrehajtsák a szükséges kezdeményezéseket, biztosítsák a szükséges lépések megtételét. A szinodális csoportok általában egyházmegyei vagy eparchiai szinten alakulnak, de ahol lehetséges, ott kívánatos a jelenlétük esperességi vagy plébániai szinten is. Különböző egyházi kontextusokban már most is érdekes tapasztalatok alakulnak ki, amelyek azt mutatják, hogy ezek a csoportok, ha megfelelően kapcsolódnak egymáshoz, hogyan járulhatnak hozzá ahhoz, hogy a szinodális

folyamat szélesebb körűvé váljon, aktív részvétellel. Hogy beindítsák ezeket a folyamatokat, feladatuk az is, hogy előmozdítsák facilitátorok elérhetőségét, képzését, valamint munkájukat koordinálják.

A szinodális csoportok megbízatása nem a részvételi testületek megbízatásának duplikálását jelenti, hanem a szinergiákra való törekvés szellemében velük összehangoltan működik. A szinodális csoportok azért jönnek létre, hogy az egyházmegye vagy az eparchia szinodális megelevenedését és képzését szolgálják. A részvételi testületek a kánonjog által rájuk ruházott proaktív és konzultatív feladatok ellátására hivatottak. Feladatuk tehát, hogy hozzájáruljanak a szinódus megvalósításához szükséges döntések kidolgozásához a lelkipásztori prioritások megkülönböztetésével, vagy a struktúrák és a döntéshozatali folyamatok megújításával. A rendszeres koordináció és az időben történő információáramlás gördülékenyebbé teszi mindenki munkáját.

Végül a szinodális csoportok feladata lesz a **megvalósítási folyamatok eredményeinek összegyűjtése**, tekintettel az értékelési szakaszra és a 2027-ben kezdődő közgyűlésekre is. Itt is a püspök feladata lesz, hogy elismerje és megerősítse a jelentések hitelességét az egyházmegyei közösség által közösen megtett út fényében.

2.3. Az egyházi csoportosulások szerepe

A ZD, maga is a Zsinatban gyökerezve, gondosan hangsúlyozza, hogy a **helyi egyházak nem elszigetelt egységek**, hanem a közösség kötelékeinek részét képezik, amelyek egyesítik őket, különösen a püspökök egymás közötti és a római pápával való egysége által.

Sok esetben ezek a kötelékek informálisak, a közös történelem, a földrajzi közelség, a együttműködések, a migráció, esetleg az emberek közötti véletlen találkozások, és ma már egyre inkább a digitális média stb. révén jönnek létre. Erősen összekapcsolt társadalmunkban egyetlen egyházmegye vagy eparchia sem hiheti, hogy elszigetelten élhet, anélkül, hogy ne lenne rá – jó vagy rossz – hatással az, ami más helyeken történik. Ezek a spontán és informális kapcsolatok, amelyek nem tudatos tervezés eredményei, annak a kornak a következményei, amelyben élünk, de mindenkifelett olyan kincset és erőforrást jelentenek, amelynek tudatában kell lennünk, hogy elősegítsük egyházi identitásunk egyre határozottabb megélését.

Más esetekben ezek a kötelékek strukturális formát öltenek, amelyeket törvény szabályoz, és olyan intézményeket hoznak létre, mint érsekségi gyűlések, mindenekelőtt (nemzeti és regionális) püspöki konferenciák és a bizonyos egyházak sui iuris szinódusai, valamint a püspöki konferenciák nemzetközi találkozói. Ezek a struktúrák a végrehajtási szakaszban is szerepet játszanak, amelyet a ZD a következőképpen foglal össze: „Javasoljuk a püspöki konferenciáknak és a sui iuris egyházak szinódusainak, hogy különítsenek el munkaerőt és forrásokat a misszióban lévő szinodusi egyházként való növekedés útjának kísérésére, valamint a Szinódus Főtitkárságával való kapcsolattartásra.” (ZD, 9).

**„Erősen összekapcsolt
társadalmunkban egyetlen
egyházmegye sem hiheti,
hogy elszigetelten élhet”**

Így két szerepük van. Először is arra kérjük őket, hogy **támogassák a helyi szinten zajló folyamatokat**, különösen ott, ahol azok még kezdeti stádiumban vannak, a helyi egyházak ösztönzésével; **segítsék elő** az egyházmegyei szinodális csoportok közötti **együttműködést** és hálózatépítést; kínáljanak képzést, figyelembe véve a különböző területeken jelen lévő szinodális iskolák és képzési kezdeményezések javaslatait (különösen a csoportok tagjai és a megvalósítási folyamatok ösztönzésében legközvetlenebbül érintettek számára); **mozdítsák elő a teológiai és a pasztorális gondolkodást** e kérdésekről, különösen a Főtitkárság által készített anyagok helyi környezetben való jobb inkulturációjának érdekében. Ezeknek a feladatoknak a helyi szinten történő elvégzése nagyobb terhet jelentene és kétszeres erőfeszítéseket igényelne, ezért a szubszidiaritás szellemében ezeket a feladatokat jobban el lehet végezni az egyházak csoportosulásainak szintjén, anélkül, hogy ez csorbítaná a helyi egyházak jelentőségét.

A második cselekvési irányvonal a **Szinódusi Főtitkársággal folytatott kommunikációra** vonatkozik, amely időnként egyre fontosabbá válhat, például amikor a helyi egyházak hozzászólásait kell összegyűjteni, nemzeti jelentésekbe foglalva azokat. További gyakorlati információkkal fogunk szolgálni, amint ennek a szakasznak a részletei és a határideje tisztázódnak. A Püspöki Konferenciák azonban számíthatnak arra, hogy a Főtitkárság kész lesz segítséget nyújtani az út során felmerülő akadályok leküzdésében.

E kettős feladat elvégzése érdekében fontos lesz a **nemzeti és a kontinentális szinodális csoportok reaktíválása és megújítása**, a helyi csoportok esetében már elmondottakhoz hasonlóan. Rajtuk múlik majd a konkrét munka elvégzése.

Ezenkívül van egy harmadik feladat is: a ZD elismeri a püspöki konferenciákat, mint a püspöki kollegialitás kifejezésének és megvalósításának, valamint az egyházak közötti közösség előmozdításának eszközeit. A szinodalitás tehát magában foglalja működésük konkrét módjainak újragondolását is. A ZD 125. cikkelye tartalmaz néhány konkrét útmutatást ezzel kapcsolatban, amelyeket az egyes helyi egyházak nyilvánvalóan nem tudnak átvenni. Ezért fontos lesz, hogy **a részegyházak csoportjai a saját szintjükön a szinodális eljárásmodokról való gondolkodásba és kísérletezésbe kezdjenek**, amelynek eredményei hozzájárulnak majd az értékelési szakaszhoz.

2.4. A Szinódusi Főtitkárság szolgálata

A Szinódusi Főtitkárságot eredetileg Ferenc, majd XIV. Leó pápa bízta meg azzal a feladattal, hogy élénkítse, kísérje, vezesse és koordinálja a 2025–2028 közötti négyéves időszakot.

Ennek keretében a Főtitkárság egyik elsődleges feladata, hogy **elősegítse az egységet**: támogassa a közösséget az ajándékok cseréjében és az egyházak közötti kapcsolatok átalakításában, a „Megtérés a kötelekekben” (ZD, IV. rész) szellemében. Ennek fontos eszközei közé tartozik a különböző egyházi kontextusokban megtapasztaltak meghallgatása és az ezekről való közös elmélkedés elősegítése, hogy együtt felismerjük a Lélek hangját, és lépéseinket az Általa kijelölt irányba tereljük. A Főtitkárság hivatott arra, hogy elősegítse az egyházak közötti folyamatos párbeszédet, megkönnyítve a kommunikációt és a kölcsönös eszmecserét, mindenekelőtt az egyházak csoportosulásain keresztül, különösen kontinentális szinten. Ennek érdekében meghallgatja a helyi egyházakat és összegyűjti visszajelzéseiket, amelyek alapján feljegyzéseket és segédanyagokat fog készíteni, valamint információkat és javaslatokat ad át. Ezenkívül találkozókat fog javasolni, amelyek elősegítik a kölcsönös

meghallgatást, az út és gyümölcseinek megosztását, valamint az Úr iránti hála közös kifejezését.

Az első ilyen esemény a szinodális csoportok és részvételi testületek közelgő jubileumi találkozója (2025. október 24–26.). A többi esemény megszervezésének módjáról és az összegyűjtött visszajelzésekről a folyamat előrehaladtával részletesebb tájékoztatást küldünk. Egyelőre a kommunikáció szabályos áramlása és a hatékonyabb koordináció érdekében elengedhetetlen, hogy minden egyházmegye vagy eparchia regisztrálja szinodális csoportját a Szinódusi Főtitkárság adatbázisában.⁴ Kérjük, hogy minden püspök és eparchia ellenőrizze, hogy ez megtörtént-e.

A Titkárság másik feladata a **püspökök és az egyházmegyei szinodális csoportok kísérése**, elsősorban az egyházak csoportosulásai által létrehozott megfelelő struktúrákkal folytatott párbeszéd révén, különösen kontinentális szinten. A Főtitkárság azonban, amennyire csak lehetséges, az egyes helyi egyházak, valamint a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai, egyesületek, mozgalmak és új közösségek, vagy más egyházi intézmények kísérésére is rendelkezésre áll, amennyiben ezt kéri, elsőbbséget adva a kevesebb forrással rendelkező egyházaknak. **A Főtitkárság elkötelezett amellett, hogy „nyitva tartsa az ajtót”⁵**, hogy meghallgassa a helyi egyházaktól érkező igényeket, meglátásokat és javaslatokat, és hogy megkönnyítse munkájukat azáltal, hogy igyekszik válaszolni a megvalósítási szakasz tartalmára és módszertanára vonatkozó kérdésekre.

Különösen fontos szempont, hogy **az egyházakat arra ösztönözzük, hogy útjukat szinodális megközelítéssel tegyék meg**. Azok tapasztalatai, akik már megkezdték a megvalósítási szakaszt, megerősítik, hogy a tartalom és a döntések fontosak ugyan, de ugyanígy a módszer is, ahogyan ezeket a kérdéseket kezelik. A megfelelő struktúrák és normák nélkülözhetetlenek, de nem elegendők. A szinodális egyházi lét perspektíváját és szépségét a maga teljességében azok a közösségek értették meg, amelyek közvetlen tapasztalatot szereztek a meghallgatásról, valamint a megkülönböztető és a döntéshozatali folyamatokban való részvételről. Ehhez a konkrét és közös tapasztalathoz, mely a lelkipásztorok vezetésével valósul meg, és melyet gyakran az evangélium öröme jellemez, a Titkárság továbbra is odaforduló és alkalmas támogatást kíván nyújtani.

A harmadik feladat a **munkacsoportok koordinálásának folytatása**, a Római Kúria illetékes részlegeivel együttműködve, amelyekben szintén részt vesznek lelkipásztorok és szakértők minden kontinensről. XIV. Leó pápa megerősítette ezt a feladatot, valamint két új munkacsoport létrehozását is (a "Liturgia szinódusi szempontból", illetve "A püspöki konferenciák, egyházi közgyűlések és tartományi zsinatok statútuma" témakörökben). A Titkárság feladata továbbá annak biztosítása, hogy a pápa döntései, amelyeket e csoportok megállapításai alapján is kidolgoznak, majd harmonikusan illeszkedjenek a folyamatban lévő szinódusi útba. A szinódusi folyamat során felmerült kérdések további feltárása érdekében a Titkárság konferenciákat és tanulmányi szemináriumokat is támogatni fog, ösztönözve a közös gondolkodás, valamint a teológiai és a pasztorális reflexió lehetőségeit.

⁴ A szinodális csoportok a Szinódusi Főtitkárság adatbázisába egy link kérésével jelentkezhetnek a synodus@synod.va e-mail címen. Ez a regisztráció nem azonos a Szinódusi Csoportok és Résztevő Testületek Jubileumi Találkozója való regisztrációval.

⁵ E-mail elérhetőség: synodus@synod.va.

Végül pedig különösen fontos lesz **a kontinentális értékelő közgyűlések (2028 első négy hónapja) és az Egyházi Közgyűlés (2028. október) szervezésének kísérése.** Ezen eseményekkel kapcsolatban hasznos megismételni, hogy az értékelés nem egyfajta ítéltetés vagy ellenőrzés, inkább **egy lehetőség arra, hogy megkérdezzük magunktól, hogy a megvalósítás és a megtérés folyamatában milyen pontra jutottunk, kiemelve az elért haladást, és beazonosítva a javítandó területeket** (vö. ZD, 100): a 2027–2028-ra különböző szinteken tervezett egyházi közgyűléseket ennek fényében kell szemlélni, hiszen ezek alkalmat nyújtanak majd a kapott ajándékok megünneplésére, abból a célból, hogy továbbra is együtt növekedhessünk, mint szinodális egyház, amely elkötelezett a Krisztustól kapott küldetésnek korunk konkrét körülményei között történő megvalósítása iránt; arra is alkalmat nyújtanak majd, hogy, hitünkhöz hűen, kreatívan, a szinodalitás, a kollegialitás és a primátus összekapcsolásának konkrét módjait gyakorlatba ültessük, a differenciált társfelelősség jegyében.

Az eseményekre és az e közgyűléseken tárgyalandó témákra vonatkozó pontosabb részletek az ezeket megelőző párbeszédfolyamatból, valamint az új munkacsoport megállapításaiból fognak kiderülni, amelynek feladata ezek átgondolása is. Ami már most előre látható: ezek az események lehetőséget adnak majd, hogy szinodusi perspektívában megosszuk azon gyakorlatok és struktúrák megújításának tapasztalatait, melyeket az egyes egyházak kellően megérleltnek tartanak ahhoz, hogy a Szentatya elé terjesszék végső jóváhagyás céljából. Arra is lehetőséget nyújtanak majd, hogy közösen kezdjük el feltenni egymásnak azokat a kérdéseket, amelyek elkerülhetetlenül felmerülnek majd a folyamat során.

**„a ZD olvasását közösségi
és személyes imádságnak
kell támogatnia
és fenntartania, amelynek
központjában Krisztus,
a meghallgatás és a párbeszéd
Ura áll (vö. ZD, 51), nyitottan
a Lélek működésére”**

3. Hogyan kapcsolódjunk a ZD-hoz a megvalósítási szakaszban?

A ZD a megvalósítási szakasz viszonyítási pontja, ezért idézzük itt olyan gyakorta. Következésképpen elengedhetetlen, hogy ismereteit népszerűsítsük, különösen a szinodális csoportok tagjai és azok körében, akik különböző szinteken a megvalósítási folyamat élénkítésére hivatottak. Mivel a ZD gazdag és komplex szöveg, helyénvaló lesz (helyi, nemzeti vagy regionális szinten) olyan képzési lehetőségeket és/vagy eszközöket biztosítani, amelyek segítik és irányítják az olvasását, és amelyek lehetővé teszik, hogy az emberek megérezzék az azt meglevenítő inspirációt, és ne csak képet kapjanak a tárgyalt kérdésekről.

Mindenekelőtt **a ZD olvasását közösségi és személyes imádságnak kell támogatnia és fenntartania, amelynek középpontjában Krisztus, a meghallgatás és a párbeszéd Ura áll (vö. ZD, 51), nyitottan a Lélek működésére** – a szöveg elvont elemzése nem lesz elegendő. A ZD az egész Egyház és minden megkeresztelt személy számára a megtérés útjának lehetőségét kínálja fel: „a misszióra való elhívás egyúttal az egyes részegyházak és az egész egyház megtérésére való hívás is” (ZD, 11). Mint minden megtérés, ez is a mély belátás és a belső megtisztulás folyamatát jelenti, amely személyes szinten valószínűleg a döntések, a viselkedés és az életmód megváltoztatásához vezet. Közösségi szinten, a gondolatok és a kultúra kategóriáinak szinódusi értelemben vett megújulása lesz az a talaj, amelyen új gyakorlatok és megújult struktúrák alakulhatnak ki.

A ZD egy átfogó dokumentum, amelyet saját belső dinamizmusa kelt életre, és amely a meghallgatás, a vita és a megkülönböztetés hosszú folyamatának gyümölcse. Ezért nem tekinthető a különböző kérdésekre vonatkozó iránymutatások gyűjteményének, amelyeket ki lehet ragadni abból a kontextusból, amelyben megálmodták őket. Ez megakadályozná valódi jelentésének megértését és ezáltal helyes megvalósítását. Ez már a szerkezetéből is kitűnik.

Valójában az I. rész tartalmazza a szinodalitás értelmezését, amely a közösen megtett út eredménye, és felvázolja annak teológiai és lelki alapjait, amelyek a II. Vatikáni Zsinatban gyökereznek. Másfelől az V. rész átfogó perspektívát vetít fel, és emlékeztet arra, hogy a szinodális missziós egyházként való növekedés megköveteli Isten népe minden tagjának képzéséről való gondoskodást. A Befejezés ezután eszkatológiai szempontból világítja meg a közös küldetés feladatát, amelynek teljesítésére Isten népének minden tagja meghívást kapott.

Ebben az értelmezési keretben a II., a III. és a IV. rész az Egyház életének bizonyos konkrét aspektusaira összpontosít, javaslatokat fogalmazva meg a megújításra. Különösen a következőkben: A II. rész „a keresztény közösséget építő és a missziót alakító kapcsolatok átalakulását tárgyalja a hivatások, karizmák és szolgálatok összefonódása révén.” (ZD, 11); a III. rész három döntő fontosságú gyakorlatot határoz meg a „missziós átalakulás” folyamatainak elindításához (egyházi megkülönböztetés, döntéshozatali folyamatok, és az átláthatóság, elszámoltathatóság és értékelés kultúrája), és kiemeli a részt vevő testületek megújításának sürgős szükségességét; a IV. rész „felvázolja, hogyan lehetséges új formákban ápolni a talentumok cseréjét és az egyházban bennünket összekötő kötelékek összefonódását egy olyan időszakban, amikor a helyben való gyökerezés élménye mélyrehatóan megváltozik” (uo.), elmélkedve a püspöki konferenciák és az egyházi közgyűlések szerepéről, és Róma püspökének szolgálatáról.

3.1. A szinódus víziójának megőrzése

Ahelyett, hogy összefoglalást adnánk a ZD lényegi tartalmáról, ami akár akadályozhatná a szöveg teljes egészében való megértését, itt inkább **néhány** olyan **kulcsfontosságú pontot** tűnik célszerűnek kiemelni, amelyek a szövegben újra és újra felbukkannak, és amelyek koherenciát biztosítanak a szövegnek, valamint a meghozandó döntések irányának és értékelésének kritériumait képezik. Ebben a perspektívában kell gyökerezniük a ZD ajánlásainak megvalósításához szükséges konkrét lépéseknek:

- a) először is a ZD **precíz egyháztani megközelítésre épít, amely hivatkozási alapként szolgál, és a II. Vatikáni Zsinatban gyökerezik:** a „szinodális folyamat valóban a gyakorlatba ülteti azt, amit a Zsinat az Egyházzal mint misztériumról, és az Egyházzal mint Isten népéről tanított, akik az evangélium meghallgatásából fakadó folyamatos megtérés révén a szentségre hivatottak” (ZD, 5), annak tudatában, hogy minden egyes tagja, férfi vagy nő, megkapta a Szentlélek ajándékát;
- b) a szöveg gerincét és végső célját az **Isten országa hirdetésének küldetése** képezi, amelyet Jézus jósolt, és amelyre minden megkeresztelt meg van hívva, mindenki a saját karizmáinak, hivatásának és szolgálatának sajátosságaival. A felhasználandó eszközökre vagy a megvalósítandó reformokra vonatkozó megfontolásokat mindig e misszió perspektívájába kell helyezni, amely alapvető kritériuma az ezzel kapcsolatos mindenfajta megkülönböztetésnek. **A ZD határozottan támogatja, hogy az Egyház egyre bátrabbá váljon a társadalom felé fordulásban,** olyannyira, hogy arra kéri a közösségeket, tekintsenek magukra „mint missziós feladatot végzőkre, és ezt a hívek a társadalomban, a családban és a munkahelyen teljesítik. Ezért nem fognak kizárólag a saját közösségeiken belül zajló tevékenységekre és a saját szervezeti szükségleteikre összpontosítani”. (ZD, 59.);
- c) a **kapcsolati perspektíva** és az **ajándékok cseréjének** mint a katolicitás kifejeződésének **logikája** két másik vezérfonal, amely az egész ZD-ot áthatja, és ezért segítenek annak megértésében és megvalósításában. Ez világosan látható a felszentelt szolgálattevők alakjának bemutatásában, akik egymással és Isten egész népével szétválaszthatatlan kapcsolatban állnak (vö. ZD, 69-74), vagy a helyi egyházak közötti kötelékek leírásában a püspökök közösségén keresztül;
- d) az **ökumenikus indíttatás** a kapcsolati perspektíva és az ajándékok cseréjének logikájából ered. Ez tehát nem egy esetleges kiegészítés, sokkal inkább követelmény, amely alapján értékelni lehet közös utunk dinamizmusát;
- e) végül a ZD magáévá teszi a világban lévő egyház konciliáris vízióját, amely **párbeszédben áll mindenkivel, más vallási hagyományokkal** (vö. ZD, 41) és **az egész közösséggel** (vö. ZD, 42). A párbeszédre képes szinodális egyházként való növekedésnek prófétai értéke van, ez magában foglalja a társadalmi igazságosság és az integrálökológia iránti elkötelezettséget. Ezeket a dimenziókat nem lehet elhanyagolni a megvalósítás szakaszában, mi a párbeszéd lehetőségeinek megteremtéséhez vezet, azon területek és társadalmak konkrét szükségletei alapján, amelyekben élünk.

A fent említett vezérfonalakon kívül a ZD-ot átható dinamizmus, amelynek a megvalósítási szakaszban is jelen kell lennie, az Egyház életét meghatározó **bizonyos ellentétek és feszültségek folyamatos megfogalmazásából** és ezek egyháztani kategóriák általi meghatározásából ered. Íme néhány az ellentétek közül: az egész Egyház és a helyi

egyház; az Egyház, mint Isten népe, mint Krisztus Teste és mint a Lélek Temploma; mindenki részvétele és egyesek tekintélye; szinodalitás, kollegialitás és primátus; közös papság és szolgálati papság; szolgálat (felszentelt és beiktatott szolgálatok) és a misszióban való részvétel a keresztségben kapott hivatás alapján, szolgálati forma nélkül. A ZD megvalósítása megköveteli, hogy ezeket a felmerülő feszültségeket kezeljük és megkülönböztessük, amint azok az egyes helyi egyházak kontextusai között felmerülnek. Az előrehaladás útja nem az, hogy olyan képtelen megállapodásra törekedjünk, amely megszünteti a feszültséget az egyik oldal előnyben részesítése által. Inkább az egyes helyi egyházak adott körülményei között kell majd felismerni, hogy a lehetséges egyensúlyok közül melyik teszi lehetővé a misszió dinamikusabb szolgálatát. Valószínű, hogy különböző helyeken eltérő döntések születnek majd. Ezért **a ZD számos területen teret nyit a helyi kísérletezésnek**, például a szolgálatok (vö. ZD, 66, 76, 78), a döntéshozatali folyamatok (vö. ZD, 94), az elszámoltathatóság és az értékelés (vö. ZD, 101), valamint a részvételi testületek (vö. ZD, 104) tekintetében. Az egyes egyházakat felkérjük, hogy használják fel ezeket a lehetőségeket.

A jelenlegi társadalmi és kulturális körülmények között úgy tűnik, hogy e feszültségek egyike különleges új formát ölt, és tudatos odafordulást igényel részünkről. Ezért a ZD egy egész szakaszt szentel neki, melynek címe jelentőséget hordoz: **„Szilárdan gyökerezik, mégis zárandokol”** (vö. ZD, 110-119). Hagyományosan a térhez, a földrajzi értelemben vett helyhez való kötődés az, ami a helyi egyházakat Isten népe részeként határozza meg, és ami az emberek hovatartozás-érzésének alapját képezi. Olyan jelenségek, mint az urbanizáció, a növekvő mobilitás és migráció, valamint a digitális kultúra elterjedése alapvetően megváltoztatják az emberek hovatartozás-élményét: ez ma már inkább a kapcsolati hálókra, semmint a térben létező helyszínekre vonatkozik, noha a közösségi kötődés iránti emberi igény változatlan marad. Sőt, ezek gyengülése **még sürgetőbbé teszi a kreatív missziós erőfeszítéseket**, amelyek lehetővé teszik majd az Egyház számára, hogy elérje az embereket, és kötődést teremtsen velük ott, ahol vannak (vö. ZD, 110-119).

A kiértékelési szakasz során fontos lesz összegyűjteni az ellentéteket és a feszültségeket megélő helyi egyházak tapasztalatainak gyümölcseit, valamint a kreatív missziós erőfeszítések eredményeit, a jó gyakorlatok cseréje céljából.

3.2. Konkrét gyakorlati tevékenység megvalósítása

A Szentlélekre való figyelmes hallgatással, és az egyháztani vízióra alapozva, amelyet a ZD a II. Vatikáni Zsinattól kap, a megvalósítási szakasz konkrét célja az, hogy megkülönböztethessük, milyen lépések szükségesek a kultúra, a kapcsolatok és az egyházi gyakorlatok terén történő megtéréshez, és következésképpen a struktúránk és az intézményeink reformjához. Ez az egész folyamat kritikus fontosságú pontja: „Konkrét változások nélkül rövid távon a szinodális egyház víziója nem lesz hiteles, és ez elidegeníti Isten népének azon tagjait, akik erőt és reményt merítettek a szinodális útból” (ZD, 94).

A ZD újra meg újra hangsúlyozza, hogy **„a helyi egyházaknak meg kell találniuk a módját annak, hogy ezeket a változásokat végrehajtsák”** (uo.), és valóban ez az a feladat, amellyel a megvalósítási szakaszban foglalkozni kell. Ezért nem lehet a ZD számos területe közül megjelölni azokat, amelyek egyetemesen prioritásnak tekinthetők. Helyi körülmények teljesen jogosan tehetik fontossá és sürgőssé egy-egy olyan kérdés kezelését, amely máshol nem élvez ugyanilyen jelentőséget: ez lehet a latin egyház és a keleti katolikus egyházak közötti kapcsolatok esete egyes területeken, vagy az ökumenikus buzgalom vagy a vallásközi

párbeszéd esete máshol, ami meg fogja majd követeli, hogy az együtt járás iránti elkötelezettségünknek sajátos, akár strukturális és intézményesített formát adjunk.

Ugyanakkor – és itt a fent említett, az egész egyház és a helyi egyház közötti ellentétre utalunk – **az Egyház egészeként való közös előrehaladásra is sürgető szükség van.** Valójában ez a fő oka a kísérési és értékelési folyamat elindításának.

Ebben az összefüggésben, és figyelembe véve az egyes helyi egyházak felelősségét a ZD iránymutatásainak saját kontextusában történő megvalósításában, már most előre látható, hogy a 2021–2024-es szinódusi folyamat alapján a helyi egyházakat felkérjük, hogy osszák meg a következő konkrét területeken tett lépéseiket, a legmegfelelőbbnek ítélt módon és formában. Ezek a területek a következők:

- a) a **szinodális lelkiesség** előmozdítása (vö. ZD, 43-46);
- b) szerzetes, laikus vagy felszentelt férfiak és nők hatékony **hozzáférése a felelősségteljes pozíciókhoz** és vezetői szerepekhez, amelyek nem igénylik az egyházi rendeket (vö. ZD 60);
- c) a **szolgálat olyan formáinak feltárása** és fejlesztése, amelyek megfelelnek a különböző kontextusokban jelentkező lelkipásztori igényeknek (vö. ZD, 75-77);
- d) az **egyházi megkülönböztetés** gyakorlata (vö. ZD, 81-86);
- e) a **döntéshozatali folyamatok szinodális átalakítása** (vö. ZD, 93-94);
- f) az **átláthatóság, az elszámoltathatóság és az értékelés** megfelelő formáinak feltárása és fejlesztése (vö. ZD, 95-102);
- g) az egyházmegyékben és az egyházközségekben a törvény által előírt **részvételi testületek** megformálásának kötelezettsége, valamint ezek működésének szinodális átalakítása (vö. ZD, 103-106);
- h) rendszeres **helyi és regionális egyházi közgyűlések** tartása (vö. ZD, 107);
- i) az **egyházmegyei zsinatok és az eparchiai szinódusok** előmozdítása (vö. ZD, 108);
- j) a **plébániák** szinodális és missziós szellemben történő megújítása (vö. ZD, 117);
- k) a **kereszténységbe való beavatás** szinódusi jellegének igazolása (vö. ZD, 142) és általában a nekik szentelt képzési programok és intézmények szinodális jellegének ellenőrzése (vö. ZD, 143-151).

Ez a lista természetesen nem teljes, és a helyi egyházak visszajelzései alapján fejleszteni fogjuk.

4. Milyen módszerek és eszközök segíthetnek utunk alakításában a megvalósítási szakaszban?

Az egész szinódusi folyamat útja megmutatta, hogy mennyire fontos, hogy olyan módszerrel rendelkezünk, amely alkalmas a megoldandó kérdések kezelésére. Valóban, a szinodális egyház építése során a tartalom és a módszer nagyon gyakran egybeesik: a találkozás és a Krisztusban testvérekként folytatott párbeszéd arról, hogy hogyan élhetjük meg jobban az Egyház szinodális dimenzióját, egyben tapasztalat a szinodális Egyházzal, és megkönnyíti a téma jobb megértését. Ezért **a szinodális módszer nem az ülések irányítására szolgáló technikák tárháza csupán, hanem spirituális és egyházi tapasztalat, amely magában hordozza az egyházi létünk új módjában való növekedést.** Ez a hitben gyökerezik, amely szerint a Lélek minden megkereszteltet megajándékozik az Ő ajándékaival, kezdve a *sensus fidei*-vel (vö. ZD, 81). Mivel ez nem egy technika, a módszertan nem garantálja a kívánt eredményt, mert ez azok nyitottságától függ, akik részt vesznek az úton, és attól, hogy hajlandóak-e hagyni, hogy Krisztus Lelke átalakítsa őket a testvérekkel való közösségben. Ez a szinodális megtérés másik dimenziója, amelyre a ZD az egész Egyházat meghívja.

4.1. Egyházi megkülönböztetés

A ZD 81-86. paragrafusai tömören, de lényegre törően vázolják az egyházi megkülönböztetés formáját, mint a szinodális egyháznak megfelelő módszert. Szükséges lesz ezekre hivatkozni, annak tudatában, hogy „az Egyházban a megkülönböztetés sokféle megközelítése és jól bevált módszere létezik” (ZD, 86). E tekintetben érdemes felidézni, hogy a Lélekben való beszélgetést, amely kétségtelenül a szinódusi folyamat megkülönböztető jegye és sikertényezője volt, értékelni kell – még akkor is, ha nem ez az egyetlen szinodális módszer, és mindenekelőtt nem azonos az egyházi megkülönböztetéssel, amelyhez eszközként és előkészületként szolgál.

Amint a ZD 85. paragrafusában említettük, **az egyházi megkülönböztetés különböző típusú szakértelmet igényel** a kontextus alaposabb megértéséhez és annak egyértelműbb azonosításához, hogy mi forog kockán. Nem könnyű, hogy ezek a szakértői hozzájárulások megfelelő helyet találjanak a Lélekben való beszélgetés dinamikájában, amely mindenekelőtt a találkozás, a kapcsolatokban való növekedés és az „én”-ből a „mi”-be való átmenet eszköze. Végül, mivel a megvalósítási szakaszban konkrét döntések meghozatalára lesz szükség a gyakorlatok és a struktúrák megújítása érdekében, a **döntéshozatali folyamatoknak teljes mértékben egyházi jellegűnek kell lenniük, elismerve a tekintély sajátos szerepét**, különösen az egyházmegyei püspökökét, akik elsősorban a rájuk bízott egyházakért és az egyházak közötti egységért felelősek.

Gyakorlati szempontból a jó megkülönböztetési folyamat követelményei között alapvető fontosságú a célok világos meghatározása, biztosítva, hogy azok reálisak legyenek, illetve arányosak a rendelkezésre álló idővel, a felhasználható terekkel és a résztvevők számával. Továbbá nem szabad figyelmen kívül hagyni a kezdeti hozzáállást sem: döntő fontosságú, hogy minden résztvevő megfelelően felkészülten érkezzen, és hogy a környezet elősegítse az imádság légkörét, valamint a meghallgatásra és a párbeszédre való belső nyitottságot. Ebből a szempontból érdemes felidézni, hogy a tapasztalat rávilágított annak fontosságára és gyümölcsöző voltára, hogy a szinódusi folyamatokat **megfelelő facilitációs technikák támogatják**, olyan felkészült emberek bevonásával, akik megfelelően biztosítják a

módszer helyes alkalmazását, elkerülve a hirtelen megszakításokat, és így lehetővé téve a résztvevők számára, hogy még elszántabban a megvitatandó kérdésekre tudjanak összpontosítani.

4.2. A folyamatok tervezésének és kísérésének szinodális megközelítése

Ezek a módszertani iránymutatások különböző helyzetekben és folyamatokban alkalmazhatók, amelyeket különböző célok jellemezhetnek, de amelyeket az a tény egyesít, hogy szinodális módon valósulnak meg. Ahhoz, hogy ezeket úgy lehessen alkalmazni, hogy közben elkerüljük a rögtönzés és a szétszórás kockázatát, célszerű a folyamatok tervezésébe és kísérésébe energiát fektetni. Íme néhány példa, *a teljesség igénye nélkül*:

- a) **az egyházi megkülönböztetés folyamatai**, mind a misszió prioritásainak meghatározása, mind a szinodusi egyháznak megfelelő kormányzási formák és eljárások meghatározása érdekében. E két elem mindegyike sajátos követelményeket igényel, amelyeket figyelembe kell venni az előrehaladás tervezésekor. E folyamatok megtervezése és kísérése megköveteli, hogy olyan tapasztalt emberek álljanak rendelkezésre, akik képesek segíteni a fent vázolt iránymutatások végrehajtásában;
- b) **a szinodalitással kapcsolatos képzési kurzusok** folyamatai a ZD V. részének javaslatai szerint, tekintettel a kezelendő képzési igények sokféleségére is. Így, következésképpen, erőfeszítést kell tenni az egyes képzési utak konkrét céljainak tisztázására is. Gyakran a leghatékonyabb képzési módszer a szinodális egyházként megélt élmények megosztása és az ima légkörében történő elmélkedés, amely lehetővé teszi erősségeik és gyengeségeik felszínre kerülését. Emiatt az egyházi megkülönböztetési folyamatokra, a szinodusi döntéshozatali folyamatokra vagy a részvételi testületek működésére vonatkozó reflexió erősebb oktatási értékkel bírhat, mint egy hagyományos modellek szerint szervezett kurzus. Itt is kulcsfontosságú lesz, hogy szakértő facilitátorok álljanak rendelkezésre, ezért szükséges lesz e személyek képzése is;
- c) **a meghallgatás és a párbeszéd folyamatai és tapasztalatai a közösségekben**, helyi és regionális szinten. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a digitális eszközök is fontos erőforrást jelenthetnek erre a célra. A már említett szellemben fontos, hogy ezeket a tapasztalásokat az imádság légkörében éljük meg, időt hagyva a közös elmélkedésre, hogy gyümölcsüket értékelni tudjuk;
- d) **ünnepségek, találkozások és tapasztalatcserék** az egyházmegyén belüli közösségek vagy egyházmegyék között ugyanabban a régióban. A digitális eszközök itt is hasznosak lehetnek, de nem szabad alábecsülnünk a népi vallásossághoz kapcsolódó eseményekben rejlő lehetőségeket, mint például a kegyhelyekre való zarándoklatokat, amelyek gyakran nagyszámú embert hoznak össze. Hogyan lehet ezeket az eseményeket úgy életté telíteni, hogy határozottabb szinodális jelleget öltsenek, és elősegítsék az emberek közötti találkozást és párbeszédet?
- e) **kommunikációs folyamatok és tevékenységek**, amelyek mind a keresztény közösségeket, mind a társadalmat, amelyekben élnek, célozzák meg, az egyes kontextusoknak leginkább megfelelő eszközök felhasználásával. Hasznos lesz feltárni az új digitális kommunikációs csatornáknak rejlő lehetőségeket is, amelyek ma egyesek, különösen a fiatalok számára valódi élet- és kapcsolatépítési környezetet jelentenek, amelyben az evangélium hirdetése megfelelő visszhangra találhat. A digitális szinodus tapasztalatai e tekintetben erőforrást jelentenek;

- f) a **lelkipásztori tevékenység megújításának útjai** egy konkrét területen vagy egy, az egyes helyi egyházak számára releváns témában (pl. a vasárnapi ünneplésben való élénkebb részvétel előmozdítása, kateketikai programok, ökumenikus párbeszéd, a migránsok integrációja, a közös otthonunk gondozása iránti elkötelezettség stb.). Vagyis olyan kezdeményezések megvalósítása, melyek kézzelfoghatóvá teszik a szinodális megközelítés hatását, és eredményeik hitelesítik azt. Ez segíthet a szinodalitás horizontjának a közösségek konkrét életébe való átültetésében;
- g) **teológiai, lelkipásztori és kánonjogi kutatási utak** a Szinódus megvalósításának szolgálatában a helyi kontextus sajátosságaira és az egyházak közötti párbeszédre való tekintettel. Ezzel a fontos szolgálattal a teológusok „segítik Isten népét abban, hogy a Kinyilatkoztatás fényében értse meg a körülöttünk levő világot, megfelelő válaszokat és a misszióhoz megfelelő nyelvet dolgozzon ki” (ZD, 67). Ezáltal a teológiai intézmények részére különösen nagy felelősség keletkezik, hogy kísérik az Egyházat saját szinodális dimenziójának egyre teljesebb megélésében.

A szinodális módszer alkalmazása lehetővé tette, hogy a Szentlélek meglepjen bennünket, és a konzultációs és meghallgatási szakasz nem várt gyümölcseit learathassuk, valamint a Szinódusi Közgyűlés ülései során számos résztvevőben ámulatot és lelkesedést keltett, amint azt a számos beérkezett összefoglaló és dokumentum is bizonyítja: a hívek, a pásztorok és az egyházak közötti **közösséget** táplálta a szinódusi folyamatokban és eseményekben való **részvétel**, megújítva a közös misszió iránt érzett buzgalmat és közös felelősséget. **Ez bizakodással tölt el bennünket, amikor előre tekintünk a következő években ránk váró útra,** amely a szinodális csoportok és részvételi testületek jubileumi találkozójaival kezdődik. Már most azon dolgozunk, hogy a lehető legjobban megszervezzük, hogy a lehetőség, hogy fizikailag együtt haladjunk a Szent Kapu felé, alkalmassá válhasson az ajándékok cseréjére és annak a reménynek az ünneplésére, amely nem csal meg, az egyetlen remény, amely képes táplálni elkötelezettségünket, hogy szinodális egyházként vigyük tovább azt a küldetést, amelyet az Úr Jézus a tanítványaira bízott.